

Twee Joodse verzetskinderen

Rita en Richard Barmé

Op het verzetsmonument aan het Stationsplein in Baarn staan onder andere de namen vermeld van Richard en Rita Barmé. Maar de naam van Rita Barmé komt daar ook voor op de lijst van de vermoorde Joodse burgers. Het wordt nog vreemder als we de naam van Richard Barmé tegenkomen op een grafsteen van het Ereveld Loenen. Toen we ook twee herdenkingsstenen van Richard en Rita op de Kaisereiche 101 in Wuppertal zagen, was het raadsel compleet. Wie waren deze twee zeer jonge mensen, die op vier plaatsen op verschillende wijze worden herdacht?

Door Max van den Berg

In een fraaie villa aan de Kaisereiche 101 in Wuppertal woonden in 1930 Benno en Dina Barmé. Een rijke Joodse fabrikantenfamilie, eigenaar van twee metaalbedrijven in de omgeving. Ze hadden twee kinderen, Rita, geboren in 1923, en Richard, geboren in 1924. Het gezin was volkomen geassimileerd, trad als Joden in 1933 toe tot de Lutherse kerk en werd lid van de Paulus-bond, een organisatie van niet-Arische christenen. De kinderen werden opgevoed op een hoog gekwalificeerd internaat in Zwitserland.

Bij het langzaam invoeren van discriminerende maatregelen begon Benno maatregelen te nemen om het land te verlaten. Hij verkocht een metaalfabriek, onder de druk van de omstandigheden voor een veel te lage prijs, en verhuurde aan een vertrouwde relatie het tweede bedrijf. Na de *Kristallnacht* stond zijn besluit vast. Van een zakenreis naar het buitenland keerde hij niet terug naar zijn villa op de Kaisereiche, maar vestigde zich met zijn vrouw in Baarn, waar ze een woning betrokken op de Nassaulaan.

Leven in Baarn

In datzelfde jaar lieten ze hun kinderen uit Zwitserland overkomen naar Baarn. Benno startte een nieuw metaalbedrijfje dat zich richtte op het fabriceren van stangen in een legering van messing-zink en aluminium. De opbrengst van zijn verhuurde bedrijf in Duitsland maakte het hem mogelijk om ook in Baarn vrij welgesteld te leven. Zijn dochter en zoon hielpen in het bedrijf. Na de Duitse inval op 10 mei 1940 veranderde het levenspatroon van de familie Barmé drastisch. Al op 2 juli 1940 werd hen het Duitse staatsburgerschap ontnomen en kwamen zij bij de groep

statelozen terecht. Ook in Baarn werden alle mogelijke beperkingen aan burgers van Joodse afkomst opgelegd en spoedig hield de afdracht aan Barmé uit Duitsland op. Daarna werd het bedrijf door een nazi overgenomen, werden de juwelen en schilderijen van de familie in beslag genomen en moest Benno een slecht betaald baantje als oud ijzer inkoper aanvaarden.

Joodse kinderen in het verzet

Het treiteren, vernederen en verarmen van hun ouders bracht de 19-jarige Rita en haar 18-jarige broer Richard in verzet. Dat was niet eenvoudig, want zij hadden niet veel contacten in Nederland en Baarn herbergde een aantal beruchte verraders. Toch slaagde Rita er in contact op te nemen met Joden, die de deportatie wilden ontwijken en gingen onderduiken. Zij zorgde voor

Het treiteren, vernederen en verarmen van hun ouders bracht Rita en Richard in verzet

adressen en bonkaarten. Ze wilde een grote Joodse familie naar Zwitserland smokkelen. In dat land had ze contacten vanuit het internaat en ze kende de verbinding tussen Baarn en Zwitserland goed. Het verraad door een man, die haar zogenaamd wilde helpen, werd Rita fataal. Bij Roosendaal werd ze uit de trein getrokken en naar Westerbork afgevoerd. Op 15 december 1942 kwam deze jonge dappere vrouw om in de gaskamers van Auschwitz.

Richard bij bijzondere opdrachten

Wat Rita niet lukte, daar slaagde Richard wel in. Hij wist verscholen in een kolenwagen in 1942 Zwitserland te bereiken en werd bij aankomst aldaar meteen geïnterneerd. Pas na een jaar kreeg hij wat vrijheden en dat maakte het hem mogelijk om met enkele gelijkgezinden dwars door het nog niet bezette deel van Frankrijk via Spanje Gibraltar te bereiken. Op 16 maart 1944 kwam hij in Engeland aan.

Gedenktafel in Wuppertal

De 20-jarige jongeman wilde meteen actief tegen de nazi's vechten en kwam bij het Bureau Bijzondere Opdrachten terecht. Hij kreeg een korte maar intensieve training en werd op 11 november 1944 met een zendinstallatie boven Nederland gearachuteerd. Richard sloot zich aan bij een Rotterdamse knokploeg. Op 2 februari 1945 werd hij door de Duitsers tijdens een zending uitgepeild en ter plekke gearresteerd. Op 8 maart 1945 werd

hij met vele anderen, als represaille voor de aanslag op Rauter, op de Waalsdorpervlakte gefusilleerd. Hij werd na de bevrijding op het Ereveld Loenen bijgezet.

Ouders naar Theresienstadt

Op 24 maart 1943 werden Benno en Dina gearresteerd en via Westerbork naar het concentratiekamp Theresienstadt gedeporteerd. Beiden overleefden de oorlog. Terug in Nederland moesten zij ervaren dat hun beide kinderen in de oorlog waren omgekomen. Het echtpaar keerde nooit meer terug naar Duitsland. Ze vestigden zich in Amsterdam waar Benno enkele jaren later stierf. Zijn vrouw Dina vertrok als weduwe naar Zwitserland waar ze op 17 september 2000 op 97-jarige leeftijd overleed.